

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
2017/00298-18/008

Dato:
30.05.2017

HØRINGSUTTALELSE FRA REGION VEST – NOU 2016:24 NY STRAFFEPROSESSLOV

Det vises til KDI sitt brev av 2.1.2017 vedrørende oversendelse av forslag til ny straffeprosesslov – NOU 2016:24.

Region vest har forelagt høringsutkastet for underliggende enheter, og har mottatt merknader fra ND-senteret i Bergen vedrørende utkastet til § 16-1 (4). ND-senteret viser til følgende:

«Det fremgår av forslaget til § 16-1 (4) at mistenkte plikter å møte til personundersøkelse etter innkalling. Slik ND-senteret ser det, er det viktig at gjennomføring av personundersøkelse er frivillig. I forbindelse med utførelse av personundersøkelse knyttet opp mot ND-program, skal en bl.a foreta en vurdering av om siktede er motivert for å gjennomføre programmet. En slik motivasjon vil være vanskelig å avdekke dersom siktede opplever at det er ikke frivillig å møte til personundersøkelsen. Videre stiller vi spørsmål ved hva konsekvensen blir dersom mistenkte ikke møter i henhold til innkalling, herunder om ND-senteret da skal anmode politiet om en fremstilling av vedkommende.

I dag vil innhenting av informasjon fra kilder basere seg på samtykke fra siktede. Dersom det ikke skal være frivillighet, må det avklares om og hvordan det skal innhentes informasjon fra kilder.

Videre er det i forbindelse med utarbeidelse av en personundersøkelse viktig å oppnå en god dialog og relasjon til mistenkte/siktede. Dette vil også være vanskeligere dersom undersøkelsen ikke er basert på frivillighet.

Vi stiller også spørsmål ved om det er hensiktsmessig å ta inn i straffeprosessloven at gjennomført personundersøkelse er obligatorisk ved en eventuell dom på ND-program.»

Region vest har ikke mottatt tilbakemelding på utkastet fra andre enheter, og slutter oss til merknadene fra ND-senteret.

Region vest har følgende kommentarer til utkastet:

Gjeldende lov: § 68 siste ledd

Ny lov: Flyttes til ny bestemmelse i straffegjennomføringsloven, § 6 a andre ledd

Angår: Kriminalomsorgens ankekompetanse

Kommentar:

Straffeprosessloven § 68 siste ledd regulerer ankekompetansen til kriminalomsorgen over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 39 annet ledd (sak om brudd på vilkår for narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring) og § 52 første ledd bokstav a (sak om brudd på vilkår for samfunnsstraff). Bestemmelsen fastslår at beslutning om anke i disse sakene treffes av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd (regionalt nivå i kriminalomsorgen).

Utvalget foreslår å flytte bestemmelsen om ankekompetanse til ny § 6 a andre ledd i straffegjennomføringsloven. Ordlyden forblir i det vesentlige uendret, med unntak av at regionalt nivå i kriminalomsorgen eksplisitt angis som kompetent myndighet. Region vest bemerker at det både i nåværende straffeprosesslov og i forslaget til ny § 6 a andre ledd av ukjente grunner er utelatt at regionalt nivå i kriminalomsorgen også bør ha ankekompetanse over tingrettens dom i sak etter strl. § 52 c første ledd bokstav a (sak om brudd på vilkår for ungdomsstraff). Det antas å bero på en inkurie at ankekompetanse for kriminalomsorgen i disse sakene ikke er inntatt i nåværende lov, eller fanget opp i arbeidet med ny straffeprosesslov.

Det kan etter region vests vurdering ikke være tvil om at regionalt nivå i kriminalomsorgen er ment å kunne påanke tingrettens dom i ungdomsstraffsakene, på samme måte som ved brudd på vilkår for samfunnsstraff. Ved brudd på gjennomføring av ungdomsstraff kan konfliktrådet overføre saken til kriminalomsorgens regionale nivå med innstilling om at saken bringes inn for retten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 c, jf. konfliktrådsloven § 31. Kriminalomsorgen fremmer begjæring til tingretten etter bestemmelsens bokstav a, jf. straffeloven § 52 c fjerde ledd. Det foreligger flere rettskilder som støtter opp om at kriminalomsorgen også har kompetanse til å anke over tingrettens avgjørelser etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a. Det vises til kommentarutgaven til straffeloven av 2005 på s. 526 hvor Magnus Matningsdal skriver følgende ved brudd på ungdomsstraff:

”I saker om omgjøring av samfunnsstraff har kriminalomsorgen kompetanse til å møte på det offentliges vegne i tingretten og lagmannsretten, og dessuten kompetanse til å anke tingrettens dom til lagmannsretten. Se kommentaren til § 52 punkt 11.2. Da de aktuelle bestemmelsene i straffeprosessloven ikke viser til ungdomsstraffen, kan det reises spørsmål om det medfører at kriminalomsorgen ikke har de samme prosessuelle rettighetene i disse sakene. Etter min mening kan ikke denne formelle forskjellen få denne konsekvensen. Dette støttes av Rt. 2006. 1259, hvor Høyesteretts kjeremålsutvalg konkluderte med at kriminalomsorgen hadde ankerett til lagmannsretten selv om dette ikke var lovfestet”.

Avgjørelsen i Rt. 2006 s. 1259 omhandlet spørsmålet om det er kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten som har ankekompetanse over tingrettens dommer etter straffeloven (1902) §

28b bokstav a om fullbyrdelse av subsidiær fengselsstraff etter brudd på vilkår for samfunnsstraff. Høyesterett tiltrådte mindretallets konklusjon i lagmannsretten. Frem til straffeloven § 28b ble endret med virkning fra 1. januar 2006 ble tingrettens avgjørelse i disse saker avsagt ved kjennelse, og kriminalomsorgen hadde kompetanse til å påkjære avgjørelsen. Høyesterett viser til mindretallets begrunnelse i lagmannsretten hvor følgende fremgår:

”Det fremgår ikke av lovteksten eller av lovforarbeidene at det ved lovendringen var tilsiktet noen endring av kompetansen til å angripe tingrettens avgjørelse. Kriminalomsorgen er etter straffeloven § 28b fjerde ledd gitt kompetanse til å fremme sak etter første ledd bokstav b) [skal være bokstav a] og skal etter femte ledd varsles etter de samme regler som gjelder for påtalemyndigheten. Kriminalomsorgen er etter mindretallets syn ved dette gitt partsstatus for tingretten som gir ankerett i saken, jf. straffeprosessloven § 306”.

Avgjørelsen fra Høyesterett slår fast at kriminalomsorgen hadde ankerett over tingrettens avgjørelser om brudd på samfunnsstraff, til tross for at dette ikke fremgikk av lovteksten i straffeprosessloven § 68.

Region vest mener at tilsvarende hensyn og argumentasjon som er vektlagt i dommen tilsier at kriminalomsorgen har ankerett i saker som gjelder ungdomsstraff etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a. Vi viser til at kriminalomsorgen etter straffeloven § 52 c fjerde ledd, jf. konfliktrådsloven § 31 tredje ledd, er gitt kompetanse til å fremme sak etter første ledd bokstav a. Etter straffeloven § 52 c femte ledd skal kriminalomsorgen videre varsles etter de samme regler som gjelder for påtalemyndigheten. Etter region vests syn gir dette kriminalomsorgen partsstatus etter straffeprosessloven § 306, som igjen gir kriminalomsorgen ankerett i disse sakene.

Videre vises det til at uttalelser i forarbeidene til ny straffelov taler for at kriminalomsorgen har ankerett. I Prop. L 135 (2010-2011) kapittel 10.13.3 fremgår det at departementet mener at reglene ved brudd på ungdomsstraff bør utformes i samsvar med reglene for brudd på samfunnsstraff så langt de passer, jf. straffeloven 1902 § 28 b fjerde ledd, jf. straffegjennomføringsloven § 58 med tilhørende retningslinjer. Videre vises det til at regionene har opparbeidet erfaring gjennom å ha fått ansvaret for å ta bruddsakene i samfunnsstraffen til retten. Når reglene om brudd på ungdomsstraff er utformet i samsvar med reglene for brudd på samfunnsstraff, tilsier dette etter vår vurdering at kriminalomsorgen også bør ha tilsvarende ankerett for tingrettens avgjørelser etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, som ved samfunnsstraff.

I Innst. 83 L (2011-2012) på s. 5 fremgår det at:

”Komiteen har kommet til at tilsvarende som ved brudd på samfunnsstraff, må kriminalomsorgens møterett i rettsmøtet ved brudd på vilkårene for ungdomsstraff, reguleres. En slik lovendring vil gi ansatte i kriminalomsorgen adgang til å møte ved rettsmøter i tingretten og lagmannsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff ved brudd på vilkår for ungdomsstraff etter straffeloven § 28 c fjerde ledd bokstav a. Begjæring om slik fullbyrding fremmes av kriminalomsorgen, jf. straffeloven § 28 c syvende ledd første punktum”.

Kriminalomsorgens regionale nivå er etter dette gitt møterett i tingretten og lagmannsretten ved rettsmøter om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff ved brudd på vilkår for ungdomsstraff, jf. straffeprosessloven § 76 femte ledd.

Når kriminalomsorgen nå er gitt møterett i lagmannsretten i saker som gjelder fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a, mener vi at manglende henvisning til straffeloven § 52 c første ledd bokstav a i straffeprosessloven § 68 siste ledd må anses for å være utilsiktet. Det har formodningen mot seg at kriminalomsorgen skal kunne møte ved lagmannsrettens behandling av saken, men ikke kunne fremsette anke over tingrettens dom.

Det vises videre til at kriminalomsorgen ble gitt møterett i saker etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a (tidligere straffeloven 1902 § 28b første ledd bokstav a) ved lovendring av 13. april 2007 nr. 14 da kriminalomsorgens regionale nivå ble gitt kompetanse til å påanke tingrettens dom i slike saker til lagmannsretten, jf. § 68 siste ledd. Dersom anken ble gjenstand for muntlig forhandling ble det samtidig fastsatt at kriminalomsorgens tjenestemenn vil kunne møte i saken i lagmannsretten, jf. § 76 femte ledd første punktum.

Kriminalomsorgens møterett i lagmannsretten i saker om vilkårsbrudd ved samfunnsstraff er med andre ord knyttet til at kriminalomsorgen ble gitt ankekompetanse i slike saker, jf. straffeprosessloven § 68 siste ledd. Region vest er av den oppfatning at det samme må gjelde for saker om ungdomsstraff.

Region vest kan ikke se at det i forarbeidene er argumentert for at kriminalomsorgen ikke skal ha en tilsvarende ankekompetanse i saker som gjelder ungdomsstraff etter straffeloven § 52 c første ledd bokstav a. Tvert imot legges det som nevnt til grunn i forarbeidene at brudd på ungdomsstraff bør utformes i samsvar med reglene for brudd på samfunnsstraff så langt de passer. Den formelle forskjellen i straffeprosessloven § 68 siste ledd kan derfor ikke medføre at kriminalomsorgen ikke har de samme prosessuelle rettighetene i saker som gjelder brudd på ungdomsstraff.

Når det gjelder dom på gjeninnsettelse etter brudd på vilkår for prøveløslatelse, jf. strgf. § 44, følger kriminalomsorgens ankekompetanse over tingrettens avgjørelse i disse sakene av strgf. § 58 annet ledd annet punktum. Etter region vests vurdering tilsier lovtekniske grunner at denne kompetansen også inntas i ny § 6 a i straffegjennomføringsloven. For øvrig støttes forslaget om å flytte reglene om kriminalomsorgens ankekompetanse fra straffeprosessloven til straffegjennomføringsloven da etaten ikke er en del av påtalemyndigheten. Dette samsvarer også med løsningen for andre organer utenfor påtalemyndigheten med begrenset påtalemyndighet.

Gjeldende lov: § 76 siste ledd

Ny lov: Flyttes til ny bestemmelse i straffegjennomføringsloven, § 6 a første ledd

Angår: Kriminalomsorgens møterett for ting- og lagmannsretten

Kommentar:

Straffeprosessloven § 76 siste ledd regulerer møteretten til tilsatte i kriminalomsorgen ved rettsmøter i ting- og lagmannsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a (brudd på samfunnsstraff) eller straffeloven § 52 c første ledd bokstav a (brudd på ungdomsstraff), eller av reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd (brudd på vilkår for prøveløslatelse). Møteretten gjelder også rettsmøter om fullbyrding av frihetsstraff skal utsettes etter § 459 første ledd (soningsutsettelse grunnet helsetilstand), og saker som kriminalomsorgen har brakt inn for retten etter straffeloven § 39 første ledd (spørsmål om opphevelse/ending av særvilkår samt

forlengelse av prøvetid ved betinget dom med vilkår om narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring) og annet ledd (sak om brudd på vilkår for narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring).

Utvalget foreslår å flytte bestemmelsen om møterett til ny § 6 a første ledd i straffegjennomføringsloven med enkelte redaksjonelle endringer. Det foretas ingen realitetsendringer. Region vest vurderer det som hensiktsmessig at reglene om kriminalomsorgens myndighetsområde tas ut av straffeprosessloven og inn i straffegjennomføringsloven da etaten ikke er en del av påtalemyndigheten. Dette samsvarer også med løsningen for andre organer utenfor påtalemyndigheten med begrenset påtalemyndighet.

Gjeldende lov: § 100c

Ny lov: § 3-19

Angår: Oppnevning av forsvarer

Kommentar:

Etter strpl. § 100c skal retten oppnevne offentlig forsvarer når det er spørsmål om å fullbyrde ubetinget frihetsstraff i mer enn 6 måneder etter brudd på vilkårene for fullbyrdingsutsettelse, jf. straffeloven § 39 annet ledd (herunder brudd på vilkår for narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring), brudd på vilkår ved løslatelse på prøve fra fengselsstraff, jf. straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd, samt brudd på vilkår for samfunnsstraff, jf. straffeloven § 52 første ledd bokstav a. Retten kan unnlate å oppnevne forsvarer i disse tilfellene dersom sakens art og forholdene ellers gjør dette ubetenkelig. Dersom det er aktuelt å fastsette eller fullbyrde en mildere straff enn 6 måneder, kan retten oppnevne offentlig forsvarer for den domfelte når «særlige grunner» taler for det, jf. strpl. § 100c andre ledd.

Utvalget foreslår å utvide retten til forsvarer i denne type saker i utkastet til § 3-19.

Hovedregelen er etter bestemmelsen at domfelte skal ha forsvarer uavhengig av hvor lang subsidiær fengselsstraff det er tale om å fullbyrde. Domfelte som er over 18 år kan imidlertid selv positivt gi avkall på forsvarer i medhold av utkastet til § 3-21. Vilkårene for dette er at avkallet gis skriftlig, og at det av retten anses ubetenkelig at domfelte er uten forsvarer.

Det gis i forarbeidene ingen nærmere begrunnelse for hvorfor utvalget mener at domfelt skal ha ubetinget rett til offentlig oppnevnt forsvarer i bruddsakene. Det er nærliggende å anta at dette henger sammen bakgrunnen for utkastet til § 3-17 (jf. strpl. § 99) hvor utvalget foreslår å utvide retten til forsvarer ved forenklet behandling (tilståelsessaker) i alle tilfeller hvor det er spørsmål om å idømme ubetinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff. I någjeldende lov § 99 er hovedregelen at retten til forsvarer (for siktede over 18 år) i tilståelsessakene først utløses når det er spørsmål om idømmelse av ubetinget fengsel i mer enn 6 måneder med unntak av saker om promillekjøring, og tilfeller der fornærmede har fått oppnevnt bistandsadvokat etter § 107 a. Utvalget fremhever at ubetinget fengsel, samfunnsstraff og ungdomsstraff er følbare reaksjoner, og at mistenkte normalt vil ha behov for bistand av forsvarer også i tilståelsessakene hvor utfallet kan bli en av disse reaksjonene. Hensynet til mistenktes forsvar tilsier derfor at begrensningene i strpl. § 99 ikke videreføres.

Etter region vests vurdering er det grunn til å stille spørsmål ved om domfelte bør ha ubetinget rett til offentlig oppnevnt forsvarer i bruddsakene, slik utvalget foreslår. Når kriminalomsorgen

begjærer omgjøring og fullbyrding av subsidiær straff, så utøves denne kompetansen innenfor de rammer som er fastlagt ved rettskraftig dom. Dersom retten tar begjæringen til følge, må domfelte gjennomføre en allerede idømt fengselsstraff. Det er altså ikke tale om ileggelse av straffansvar, men vurdering av om allerede ilagt subsidiær straff skal fullbyrdes eller ikke. På denne bakgrunn anser region vest det som mindre betenkelig at domfelte ikke gis rett til offentlig forsvarer i disse sakene. Fra et prosessøkonomisk perspektiv må det da også spørres om rett til forsvarer er hensiktsmessig i disse sakene.

Samtidig er det region vests vurdering at man bør videreføre hovedregelen om forsvareroppnevning i bruddsaker hvor det er spørsmål om å fullbyrde ubetinget frihetsstraff i mer enn 6 måneder. I disse bruddsakene, som presumptivt gjelder et fåtall, er den faktiske konsekvensen av en omgjøring mer følbart for domfelte enn i bruddsaker hvor det er tale om gjennomføring av mindre enn 6 måneder fengsel. Dette tilsier at behovet for forsvarerbistand er større, til tross for at saken ikke angår ileggelse av straffansvar.

Verken någjeldende lov, eller utkast til ny lov, angir sak om brudd på vilkår for *ungdomsstraff* som tilfeller hvor domfelte skal ha offentlig oppnevnt forsvarer. Dette må antas å bero på en inkurie da domfelte åpenbart bør ha forsvarer i disse tilfellene, uavhengig av hvor lang subsidiær fengselsstraff det er spørsmål om å fullbyrde. Domfelte vil også i flere tilfeller allerede ha forsvarer oppnevnt under gjennomføringen av ungdomsstraffen, jf. konfliktrådsloven § 24 tredje ledd siste setning, jf. strpl. § 100 annet ledd. Retten vil riktig nok kunne oppnevne forsvarer for domfelte i alle saker etter utkastet til ny § 3-20, men brudd på ungdomsstraff bør likevel eksplisitt inntas i § 3-19.

Det kan stilles spørsmål ved om det for brudd på ungdomsstraff bør skilles mellom de tilfellene der domfelte er under eller over 18 år på tidspunktet for stans av straffegjennomføringen grunnet vilkårsbrudd. Region vest mener at det ikke bør opereres med et slikt skille for rett til forsvarer i disse bruddsakene. Retten bør knyttes til at det er tale om mulig omgjøring av en ungdomsstraff som sådan, slik at domfeltes rett til forsvarer under behandling av sak om brudd på vilkår for ungdomsstraff bør gjelde ubetinget.

Gjeldende lov: § 332 siste ledd

Ny lov: § 5-6 annet ledd bokstav b

Angår: Lagmannsrettens sammensetning

Kommentar:

Lagmannsrettens sammensetning ved begrenset anke er vanligvis tre juridiske dommere, jf. dl. § 12. Det følger imidlertid av strpl. § 332 første ledd at ved ankeforhandling som blant annet omfatter avgjørelse om straff for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år (begrenset anke), settes lagmannsretten med fire meddommere i tillegg. En anke fra kriminalomsorgen over tingrettens dom i sak etter straffeloven § 39 annet ledd (sak om brudd på vilkår for narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring), § 52 første ledd bokstav a (sak om brudd på vilkår for samfunnsstraff), § 52 c første ledd bokstav a (sak om brudd på vilkår for ungdomsstraff – om kriminalomsorgens ankekompetanse i disse sakene, se merknader til forslag til ny § 6 a i straffegjennomføringsloven) samt strgjfl. § 44 (sak om gjeninnsettelse etter brudd på vilkår for prøveløslatelse) vil være en anke over «avgjørelsen om straff», jf. strpl. § 314 første ledd nr. 2, jf. utkast til ny § 37-6 (1) bokstav c (begrenset anke).

Av de ovennevnte sakstyper som faller inn under kriminalomsorgens ankekompetanse, er det bare samfunns- og ungdomsstraffdommer som i praksis kan gjelde lovbrudd med en strafferamme på over 6 år, samt dom på gjeninnsettelse av mer enn 6 års reststraff. Når det gjelder dommer på samfunnsstraff, vil det store flertallet av disse vanligvis gjelde kriminalitet med lavere enn 6 års strafferamme, slik at strpl. § 332 ikke får anvendelse av den grunn. Ved lov av 20. mai 2005 nr. 28 om ny straffelov ble bestemmelsen om brudd på samfunnsstraff i 1902-loven (§ 28b) endret slik at domstolens avgjørelse om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff skal skje ved dom, og ikke kjennelse. I Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) punkt 5.6 drøftes det hvilke konsekvenser dette vil få for lagmannsrettens sammensetning i bruddsaker hvor det ligger til grunn en samfunnsstraffdom for forhold med høyere enn 6 års strafferamme, ettersom strpl. § 332 gjelder ved anke over dom. Fra proposisjonen s. 27 og 28 hitsettes:

«Det er likevel ikke upraktisk at det er gitt samfunnsstraff [sic] for lovbrudd med en høyere strafferamme [enn 6 år]. En av begrunnelsene for å forlate strafferammebegrensningen på 6 år i straffeloven § 28 a, og å gå tilbake til ett års alternativ fengselsstraff som grense, var nettopp muligheten for å benytte samfunnsstraff for overtredelse av straffeloven § 162 annet ledd (som har en strafferamme på 10 år) i tilfeller hvor det var gode utsikter til rehabilitering. Dette aktualiserer spørsmålet om en anke over tingrettens avgjørelse etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a i slike saker i lagmannsretten må behandles med stor meddomsrett.

Det er åpenbart at bestemmelsene i straffeprosessloven §§ 332 og 333 ikke har sikte på slike domsavgjørelser under fullbyrdsen. På den annen side er det vanskelig helt å avvise at slike anker rent språklig gjelder "avgjørelse om straff (...) for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år".

Departementet mener at en anke over dommer som tar standpunkt til vilkårsbrudd under fullbyrdsen av en dom på samfunnsstraff for lovbrudd med en strafferamme på mer enn seks år, ikke bør behandles med stor meddomsrett. Begrunnelsen for stor meddomsrett i seksårs-sakene er dels at dette er sammensetningen når lagmannsretten tar standpunkt til straffutmålingen etter at saken har vært behandlet med jury, jf. straffeprosessloven § 376 e, og dels at det i slike saker regelmessig skal utmåles en forholdsvis streng straff. Ingen av disse hensyn gjør seg gjeldende i saker om vilkårsbrudd under samfunnsstraffen. Det legges også vekt på at avgjørelsen tidligere ble fattet som kjennelse etter kjæremål, og at endringen til dom ikke var motivert av noe ønske om en sterkere sammensetning av ankedomstolen.

Departementet foreslår på denne bakgrunnen å endre straffeprosessloven §§ 332 og 333 slik at det går klart frem av disse bestemmelsene at de ikke gjelder for behandlingen av anker i saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a.»

Etter dette ble det inntatt i strpl. § 332 siste ledd at bestemmelsen ikke gjelder for anke over saker som nevnt i nåværende strl. § 52 første ledd bokstav a. Henvisningen til strl. § 39 andre ledd kom inn senere med samme begrunnelse, jf. Ot.prp. nr. 34 (2007-2008). (Etter bestemmelsen er imidlertid ikke saker etter strl. § 52 c første ledd bokstav a samt strgjfl. § 44 unntatt. Det er vanskelig å forstå hvorfor, hensett til departementets begrunnelse ovenfor for hvorfor strpl. § 332 generelt ikke bør gjelde for «domsavgjørelser under fullbyrdsen». Dette må antas å bero på forglemmelse).

Utvalget foreslår å gå bort ifra 6-årsgrensen i forslaget til ny § 5-6 annet ledd bokstav b. Det foreslås således at lagmannsretten settes med tre fagdommere og fire meddommere ved ankeforhandling i *alle* saker som gjelder reaksjonsfastsettelsen (avgjørelse om straff).

Bakgrunnen for dette er at utvalget mener at prinsippet om lekfolks deltakelse veier tungt ved behandlingen av anker over straffutmålingen, og at ressursbesparelsen som ligger i å unnlate bruk av lekdommere i visse saker anses av utvalget å ikke veie opp for verdien av dette innslaget i rettspleien. Utvalget finner det videre vanskelig å begrunne hvorfor prinsippet skal gis gjennomslag for enkelte straffutmålingsanker, slik regelen er i dag.

Utvalget uttaler intet om unntaket i någjeldende § 332 siste ledd. Konsekvensen av dette er at anker over dom i *samtlig*e saker hvor kriminalomsorgen har påtalekompetanse skal behandles med meddommere. Etter region vests vurdering må det spørres om dette er en tilsiktet konsekvens fra utvalgets side. Region vest viser til, og tiltrer, den begrunnelse som fremgår av Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) for hvorfor man valgte å eksplisitt unnta anke over saker som nevnt i straffeloven § 52 første ledd bokstav a fra meddomsbehandling. Samme begrunnelse tilsier at det i den nye straffeprosessloven bør inntas unntak for meddomsrett i alle saker som faller inn under kriminalomsorgens ansvarsområde. Det er fortsatt tale om domsavgjørelser under fullbyrdelsen for alle disse sakene, hvor hensynet bak bruk av meddommere ikke gjør seg gjeldende i samme grad som ved ordinær straffutmåling. Også prosessøkonomiske hensyn tilsier da at unntak inntas.

Gjeldende lov: § 333 siste ledd

Ny lov: § 39-2 (3)

Angår: Adgang til skriftlig ankebehandling

Kommentar:

Det følger av strpl. § 333 at når anke til lagmannsretten ikke gjelder (blant annet) avgjørelse om straff for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år (begrenset anke), kan retten med partenes samtykke beslutte at saken skal behandles skriftlig. Siste ledd fastslår, på samme måte som strpl. § 332 siste ledd, at bestemmelsen ikke gjelder for anke over saker som nevnt i straffeloven § 39 annet ledd og § 52 første ledd bokstav a. Bakgrunnen for dette er den samme som for unntaket i § 332 siste ledd, jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) og Ot.prp. nr. 34 (2007-2008). Disse sakene kan således besluttes skriftlig behandlet av lagmannsretten uten at partene må samtykke, uavhengig av strafferamme. (Heller ikke etter denne bestemmelsen er imidlertid saker etter strl. § 52 c første ledd bokstav a samt strgjfl. § 44 unntatt, på samme måte som i strpl. § 332 siste ledd. Som nevnt i kommentaren til § 332 må dette antas å bero på en inkurie).

Utvalget foreslår å utvide adgangen til å avgjøre anker uten muntlig ankeforhandling av hensyn til effektivitet og prosessøkonomi. Utvidelsen medfører at *alle* typer anker skal kunne behandles skriftlig dersom partene samtykker eller retten finner det åpenbart hensiktsmessig og forsvarlig, jf. utkastet til § 39-2 (3). I vurderingen av om slik behandling er hensiktsmessig og forsvarlig skal det tas hensyn til sakens rettslige og faktiske problemstillinger, forhold ved tiltalte og partenes ønsker. Det er retten som skal sikre et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag.

Endringen medfører at også alle saker som faller inn under kriminalomsorgens ansvarsområde kan vurderes for skriftlig behandling på lik linje med øvrige sakstyper, og etter de samme vilkår. Etter region vests vurdering er dette hensiktsmessig da bruddsaker kan være omfattende og kompliserte, noe som særlig gjelder ungdomsstraffsaker som gjerne har pågått over lang tid før de har gått i brudd. Dagens rettstilstand er uheldig i så henseende ettersom strpl. § 333 legger avgjørelsen om skriftlig behandling av bruddsaker ensidig på lagmannsretten uten at det i loven

er nedfelt hvilke vurderinger som skal inngå i denne beslutningen. I hensiktsmessighets- og forsvarlighetsvurderingen som skal foretas etter forslaget til ny lov står partenes ønsker sentralt. Forslaget vil presumptivt gi kriminalomsorgen større adgang til å påvirke vurderingen enn etter nåværende lov gjennom å belyse hvorvidt eventuell skriftlig saksbehandling vil være hensiktsmessig og forsvarlig.

Som nevnt under kommentarene til utkastet til § 5-6 annet ledd bokstav b, medfører forslaget slik det er utformet at anker over dom i *samtlige* saker hvor kriminalomsorgen har påtalekompetanse skal behandles med meddommere. Denne konsekvensen må også vurderes i lys av forslaget til § 39-2 (3). Det kan tenkes at lagmannsretten vil la seg motivere av å unngå meddomsbehandling av bruddsakene, og la dette påvirke beslutningen om å behandle disse skriftlig. Dette underbygger behovet for unntak for meddomsrett i alle saker som faller inn under kriminalomsorgens ansvarsområde.

Gjeldende lov: §§ 452 – 462 a

Ny lov: §§ 40-1 – 40-5

Angår: Fullbyrding

Kommentar:

Reglene om fullbyrding i strpl. §§ 452 – 462 a er i det vesentlige videreført i utkastet. Det foreslås imidlertid å ikke videreføre ordningen med særskilt fullbyrdesordre før iverksettelse av straffegjennomføring, jf. strpl. § 455 og utkastet til § 40-1 (1) b. Lovutkastet fastslår derfor at straff og andre strafferettslige reaksjoner skal fullbyrdes straks vilkårene for dette er til stede. Region vest støtter dette forslaget med samme begrunnelse som utvalget.

Det følger av utkastet til § 40-2 (1) a at kriminalomsorgen iverksetter fullbyrding av frihetsstraff, samfunnsstraff og ungdomsstraff. Dette er positivt uriktig hva gjelder iverksettelse av ungdomsstraff. Kompetansen til iverksettelse av ungdomsstraff tilligger konfliktrådene, og ikke kriminalomsorgen, jf. konfrådl. § 24.

Det følger av strl. § 37 andre ledd, jf. strpl. § 461, at kriminalomsorgen iverksetter betinget dom med vilkår om narkotikaprogram med domstolskontroll samt betinget dom med vilkår om program mot ruspåvirket kjøring. Etter region vests vurdering tilsier lovtekniske hensyn at kriminalomsorgens ansvar for iverksettelse av disse reaksjonen også inntas i utkastet til § 40-2 (1) a.

Nåværende lov er tydelig på at kriminalomsorgen treffer vedtak om soningsutsettelse dersom domfelte er blitt alvorlig sinnslidende eller hans helsetilstand ellers gjør fullbyrding utilrådelig, eller når vektige grunner foreligger, jf. § 459. Selv om det ikke er tilsiktet en realitetsendring i utkastet til § 40-2, er bestemmelsen utformet på en måte som etter region vests vurdering er egnet til å skape forvirring om kompetanseforholdene. Utkastet til § 40-2 (3) d fastslår at kriminalomsorgen «kan» utsette straffegjennomføringen når særlige forhold tilsier det, uten at kompetansen til dette knyttes direkte til de obligatoriske tilfellene som nevnt i § 40-2 (2) a og b. Det bør derfor videreføres en eksplisitt henvisning til kriminalomsorgen som vedtaksorgan ved spørsmål om soningsutsettelse også i «skal»-tilfellene, slik som i strpl. § 459.

Utkastet til § 40-4 fastslår at domfelte kan kreve at retten avgjør tvist om hvorvidt fullbyrding av frihetsstraff eller samfunnsstraff er utilrådelig på grunn av domfeltes psykiske tilstand eller helse for øvrig. Bestemmelsen tilsvarer strpl. § 459 siste ledd siste setning, jf. § 462, hvor det fremgår at retten avgjør saken ved kjennelse. I utkastet til ny straffeprosesslov foreslås det imidlertid å ta bort sondringen mellom kjennelse og beslutning, jf. utkastet til § 32-2. Endringen medfører at alle avgjørelser som ikke treffes ved dom, skal treffes ved beslutning, herunder også tvist om fullbyrding. Det antas at kriminalomsorgens kompetanse til å påanke rettens beslutning følger av utkastet til § 37-1 andre setning hvor det fremgår at anke kan inngis av enhver som har rettslig interesse i det.

Gjeldende lov: § 389

Ny lov: § 41-1 (1)

Angår: Gjenåpning

Kommentar:

Praksis rundt gjenåpning av rettskraftige dommer og andre avgjørelser har etter någjeldende lov vært begrenset til avgjørelser som omhandler konstatering av straffansvar og straffutmåling. Avgjørelser som omhandler straffgjennomføringen har derimot vært ansett for å falle utenfor ordningen med gjenåpning, selv om disse avsies som dom. Gjenopptakelseskommisjonen har lagt til grunn at det ikke er adgang til å få gjenåpnet saker om dom for gjeninnsettelse for fullbyrding av reststraff etter vilkårsbrudd. Utvalget har imidlertid kommet til at også avgjørelser fattet på gjennomføringsstadiet, som altså faller inn under kriminalomsorgens ansvarsområde og treffes ved dom, bør kunne gjenåpnes etter de straffeprosessuelle reglene så sant det foreligger rettslig interesse, jf. punkt 22.3.4. De ulike vilkårene for gjenåpning foreslås ellers benyttet så langt de passer for avgjørelser truffet i form av dom på gjennomføringsstadiet. Region vest støtter forslaget med samme begrunnelse som utvalget. Videre støttes forslaget om at avgjørelser etter strl. § 39 ikke omfattes, også med samme begrunnelse som utvalget.

Andre kommentarer:

Utvalget behandler i punkt 14.5.2.3 spørsmålet om tilgang til personundersøkelser som utarbeides av kriminalomsorgen etter strpl. § 163, jf. utkastet til § 16-1. Opplysninger som fremgår av en personundersøkelse er svært ofte nyttige å ha tilgang til for kriminalomsorgen når straffens nærmere innhold skal fastsettes. I dag er rettsstilstanden slik at dersom kriminalomsorgen ønsker å benytte undersøkelsen, som de selv har utarbeidet, til egne formål, må det skje en utlevering fra påtalemyndigheten til kriminalomsorgen etter reglene om utlån av saksdokumenter i avsluttet straffesak. Alternativt kan kriminalomsorgen selv utføre en tilsvarende undersøkelse i medhold av straffgjennomføringsloven.

Utvalget mener imidlertid at kriminalomsorgen bør ha direkte og ubetinget tilgang til denne informasjonen da det er unødig tungvint at det samme organet som har innhentet og oppbevarer opplysningene skal måtte henvende seg til påtalemyndigheten for å få tilgang til dem for bruk i anledning straffgjennomføringen, eller skal måtte utføre arbeidet på nytt. Utvalget foreslår videre at slik hjemmel bør gis i straffgjennomføringsloven, men uten å følge dette opp med konkret hjemmelsforslag. Region vest støtter behovet for slik hjemmel med samme begrunnelse som utvalget, og at dette inntas i straffgjennomføringsloven. Utvalget har allerede foreslått konkrete endringer i straffgjennomføringsloven i kapittel 46, jf. forslaget til ny § 6 a, og det bør

derfor ikke være noe i veien for også å innta hjemmel om direkte og ubetinget tilgang til personundersøkelser.

Med hilsen

Leif Waage
ass. regiondirektør

Thomas Jørgensen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.